

Asia: VN/2774/2026

Hallituksen esitysluonnos laiksi terveydenhuoltolain 51 §:n muuttamisesta (digitaalinen hoidon tarpeen arvio)

Lausunnonantajan taustatiedot

Klikkaa ja lisää otsikko valintakysymykselle

Hyvinvointialue, Helsingin kaupunki, HUS-yhtymä

Pidättekö kannatettavana, että esityksessä ehdotetulla tavalla potilas voisi tehdä hoidon tarpeen arvion digitaalisesti ja siinä voitaisiin hyödyntää automaatiota?

Vastaus

Kyllä, kommenttinne: [Satakunnan hyvinvointialue pitää kannatettavana, että potilas voisi tehdä hoidon tarpeen arvion digitaalisesti ja että arvioinnissa voitaisiin hyödyntää automaatiota. Digitaalinen hoidon tarpeen arvio voi nopeuttaa asiakkaan ohjautumista tarkoituksenmukaiseen palveluun, parantaa palvelujen saatavuutta sekä vapauttaa terveydenhuollon ammattilaisten työaika muihin tehtäviin. Edellytyksenä on kuitenkin, että ratkaisut ovat potilasturvallisia, kliinisesti validoituja ja että asiakkaalla säilyy tosiasiallinen mahdollisuus saada ammattilaisen tekemä hoidon tarpeen arvio. Lisäksi tulee huomioida ne asiakasryhmät, joilla ei ole mahdollisuutta tai kykyä käyttää digitaalisia palveluja. Automaatioon perustuvan arvioinnin tulee tukea palvelujärjestelmää eikä lisätä tarpeettomasti rinnakkaisia toimintamalleja tai hallinnollista kuormitusta hyvinvointialueilla.]

Pidättekö kannatettavana, että esityksessä ehdotetulla tavalla digitaalisen hoidon tarpeen arvion tekemisessä voitaisiin hyödyntää tekoälyä?

Vastaus

Kyllä, kommenttinne: [Satakunnan hyvinvointialue pitää kannatettavana, että digitaalisen hoidon tarpeen arvion tukena voitaisiin hyödyntää tekoälyä silloin, kun sen käyttö parantaa palvelujen saatavuutta, sujuvoittaa asiakkaan palvelupolkua ja tukee terveydenhuollon ammattihenkilöiden työtä. Tekoälyn hyödyntämisen tulee kuitenkin perustua osoitettuun vaikuttavuuteen, potilasturvallisuuteen ja riittävään valvottavuuteen. Tekoälyn tuottamien arvioiden ja suositusten tulee olla läpinäkyviä, ja niiden toimintaa tulee voida seurata, arvioida ja tarvittaessa korjata.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää tilanteisiin, joissa oireet ovat vakavat ja vaativat kiireellistä hoitoa. Tekoälyn roolin tulisi ensisijaisesti olla hoidon tarpeen arviointia tukeva ja palveluun ohjaava. Potilaalla tulee säilyä mahdollisuus saada terveydenhuollon ammattihenkilön tekemä arvio ilman kohtuutonta viivettä. Satakunnan hyvinvointialue katsoo, että tekoälyratkaisujen kehittämisessä, kliinisessä arvioinnissa, laadunvarmistuksessa ja valvonnassa tulee hyödyntää valtakunnallisia ratkaisuja ja yhtenäisiä toimintamalleja. Hyvinvointialueiden näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista, että jokainen alue arvioi ja kehittää tekoälyratkaisuja erikseen. Kansallinen ohjaus tukisi potilasturvallisuutta, yhdenvertaisuutta sekä resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä.]

Katsotteko, että potilaan oikeudet on esityksessä huomioitu oikealla tavalla?

Vastaus

Kyllä, kommenttinne: [Satakunnan hyvinvointialue katsoo, että potilaan oikeudet on esityksessä huomioitu pääosin asianmukaisesti. Erityisen tärkeää on, että potilaalla säilyy oikeus terveydenhuollon ammattihenkilön tekemään hoidon tarpeen arviointiin myös silloin, kun digitaalista hoidon tarpeen arviointia tai tekoälyä hyödynnetään osana palvelua. Potilaan oikeuksien toteutumisen näkökulmasta on tärkeää varmistaa, että potilas saa selkeän tiedon siitä, milloin arvio perustuu automaatioon tai tekoälyn hyödyntämiseen ja milloin arvioinnin tekee terveydenhuollon ammattihenkilö. Lisäksi potilaalle tulee olla selkeä ja helposti saavutettava mahdollisuus pyytää ammattilaisen tekemää arviointia tilanteissa, joissa hän kokee digitaalisen arvioinnin riittämättömäksi tai hänen tilanteensa ei ratkea digitaalisen palvelun avulla. Esityksen toimeenpanossa tulee myös huolehtia siitä, ettei digitaalisten palvelujen lisääntyvä käyttö heikennä niiden henkilöiden asemaa, joilla ei ole mahdollisuutta tai riittäviä valmiuksia käyttää digitaalisia palveluja. Potilaiden yhdenvertaisen palveluihin pääsyn tulee toteutua myös jatkossa.]

Katsotteko, että virkavastuun kohdentuminen on esityksessä huomioitu oikealla tavalla?

Vastaus

Kyllä, kommenttinne [Satakunnan hyvinvointialue katsoo, että virkavastuun kohdentamista koskeva lähtökohta on esityksessä pääosin perusteltu. Kuitenkin nostamme esille puutteen etenkin vastuusta automaation laadun varmistamisesta, ja vastuun jakautumisesta hyvinvointialueen, vastaavan lääkärin ja toimittajan välillä. Virkavastuun tulee säilyä selkeänä myös tilanteissa, joissa hoidon tarpeen arvioinnissa hyödynnetään automaatiota tai tekoälyä. Jatkovalmistelussa olisi kuitenkin syytä varmistaa, että vastuut eri toimijoiden välillä ovat riittävän yksiselitteisiä. Erityisesti tulee huolehtia siitä, ettei yksittäiselle terveydenhuollon ammattihenkilölle muodostu vastuuta sellaisista automaation tai tekoälyn tuottamista arvioista tai palveluun ohjauksista, joihin hän ei ole osallistunut, eikä voi tosiasiallisesti valvoa. Hyvinvointialueen järjestämisvastuun sekä käytettävien digitaalisten ratkaisujen kehittämiseen, ylläpitoon ja laadunvarmistukseen liittyvien vastuiden tulee olla selkeästi määriteltyjä. Tämä on tärkeää sekä potilasturvallisuuden että henkilöstön oikeusturvan näkökulmasta.]

Kysymys hyvinvointialueille: missä aikataulussa esityksessä tarkoitettujen digitaalisen hoidon tarpeen arvioinnin käyttöönotto olisi mahdollista?

Kirjoita tähän:

Satakunnan hyvinvointialue arvioi, että digitaalisen hoidon tarpeen arvion käyttöönotto on mahdollista vaiheittain sen jälkeen, kun tarvittavat valtakunnalliset linjaukset, tekniset ratkaisut ja mahdolliset järjestelmätoimittajien muutokset ovat käytettävissä.

Käyttöönoton aikataulu riippuu merkittävästi siitä, edellyttääkö toteutus muutoksia käytössä oleviin asiakas- ja potilastietojärjestelmiin, digitaalisiin asiointikanaviin sekä integraatioihin. Lisäksi käyttöönotto edellyttää riittävää testausta, tietoturvan ja potilasturvallisuuden arviointia sekä henkilöstön perehdytystä.

Mikäli käyttöön on saatavilla valtakunnallisesti määriteltyjä ja valmiiksi arvioituja ratkaisuja, digitaalisen hoidon tarpeen arvioinnin käyttöönotto olisi mahdollista nopeammin kuin tilanteessa, jossa hyvinvointialueiden tulee hankkia, arvioida ja ottaa käyttöön ratkaisuja itsenäisesti. Tästä syystä valtakunnallinen ohjaus ja yhteiset ratkaisut ovat käyttöönoton sujuvuuden kannalta keskeisiä.

Tarkkaa käyttöönottoaikataulua on tässä vaiheessa vaikea arvioida, mutta käytännössä käyttöönottoon tulisi varata riittävä siirtymäaika lainsäädännön voimaantulon jälkeen.

Katsotteko, että jatkossa hoidon tarpeen arvion tekemiseen käytettävä järjestelmä tulisi toteuttaa kansallisesti (esityksessä todettu malli A tai B)?

Vastaus

Kyllä, kommenttinne: [Satakunnan hyvinvointialue pitää kansallista ratkaisua perusteltuna ja kannattaa ensisijaisesti mallia B, jossa hoidon tarpeen arvioinnin sisältö, arviointikriteerit ja mahdollinen tekoälyn hyödyntäminen toteutetaan kansallisesti, mutta hyvinvointialue voi tarjota palvelun omien digitaalisten asiointikanaviensa kautta. Malli B yhdistää kansallisen yhdenmukaisuuden ja potilasturvallisuuden sekä mahdollistaa hyvinvointialueiden jo tekemien digitaalisten palveluinvestointien hyödyntämisen. Ratkaisu tukee kansalaisten yhdenvertaisuutta, vähentää päällekkäistä kehittämistyötä sekä selkeyttää laadunhallintaa ja vastuunjakoa. Satakunnan hyvinvointialueen näkökulmasta on tärkeää, että kansallinen ratkaisu voidaan integroida olemassa oleviin digitaalisiin palveluihin ja asiakas- ja potilastietojärjestelmiin. Näin voidaan säilyttää asiakkaille tutut asiointikanavat ja samalla hyödyntää valtakunnallisesti yhtenäisiä hoidon tarpeen arvioinnin toimintaperiaatteita.]

Huomioiko esitys mielestänne riittävästi teknologiaa kehittävien yritysten näkökulman?

Vastaus

Kyllä, kommenttinne: [Satakunnan hyvinvointialue arvioi, että esityksessä on huomioitu teknologiaa kehittävien yritysten näkökulma kohtuullisesti. Sääntelyn tavoitteena tulee ensisijaisesti olla potilasturvallisuuden, palvelujen laadun, yhdenvertaisuuden ja toimivien palveluprosessien varmistaminen. Samalla on tärkeää, että sääntely mahdollistaa uusien digitaalisten ratkaisujen ja innovaatioiden kehittämisen sekä eri toimittajien tasapuolisen osallistumisen markkinoille. Ratkaisujen tulee perustua avoimiin rajapintoihin ja yhteentoimivuuteen, jotta hyvinvointialueilla säilyy mahdollisuus hyödyntää erilaisia teknologisia ratkaisuja myös tulevaisuudessa. Kansallisia ratkaisuja kehitettäessä on tärkeää varmistaa, etteivät toteutusmallit tarpeettomasti rajoita kilpailua tai uusien innovaatioiden käyttöönottoa. Samalla tulee kuitenkin huolehtia siitä, että käytettävät ratkaisut täyttävät yhdenmukaiset potilasturvallisuuden, tietoturvan ja laadunhallinnan vaatimukset.]

Muut kommenttinne esityksestä:

Kirjoita tähän:

Satakunnan hyvinvointialue katsoo, että lakiesitys on kokonaisuudessaan kannattava, mutta vaatii tarkennuksia ja käyttöönoton valvontaa, ennen kuin ehdotettua voidaan ottaa käyttöön potilasturvallisesti. On myös huomioitava, ettei esitetyn mukainen digitaalinen hoidon tarpeen arviointi ja tekoäly aseta potilaita eriarvoiseen asemaan heidän digiosaamisensa perusteella. Hyvinvointialueilla tulee olla myös riittävästi aikaa ja resursseja käyttöönottoon ja koulutukseen.

Mäkiranta Tero
Satakunnan hyvinvointialue

Hagman Eija
Satakunnan hyvinvointialue - Vastuualuejohtaja Simo Rehunen, juristi Janica Joutulainen